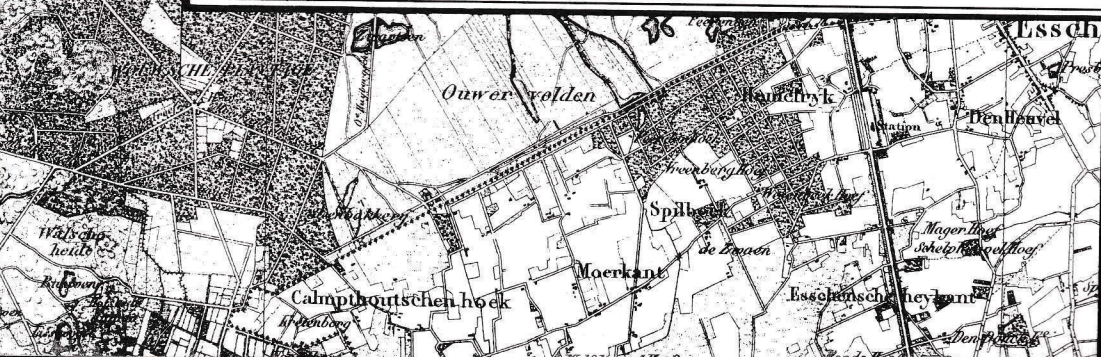

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

Wouw in de Tweede Wereldoorlog

Op zoek naar een gesneuvelde broer

Toen de Tweede Wereldoorlog begon woonde Sjaak van der Heijden met zijn familie op de Diefhoek (D316), op de hoek van wat nu de Gareelweg en de Moerstraatseweg is. Hij was 'het kakelnestje' van het gezin. Moeder was in 1934, midden in de crisisjaren, weduwe geworden en het gezin telde 7 kinderen. Een vetpot was het dus beslist niet. In de oorlog verongelukte zijn broer Janus in Duitsland tijdens een bombardement van de geallieerden, maar een officieel overlijdensbericht ontving de familie nooit. Hij bleef als vermist te boek staan, terwijl alle feiten er op wezen dat hij inderdaad overleden was.

Dat feit heeft Sjaak altijd bezig gehouden. In 1975 ging hij daarom met Jan van Gastel, een ver familielid, op zoek naar het graf van zijn broer in Dreierwalde in Duitsland en dat vond hij daar ook. Afgelopen augustus reisde hij opnieuw naar het graf van zijn broer. Omdat hij nu over het overlijdensnummer beschikte, kreeg hij daar, na wat zoekwerk, een officieel overlijdensbericht te pakken.

De vrouw van Janus van der Heijden, Cor Rijnkels, vulde het interview van Sjaak aan met een aantal gegevens die zij zich uit die bewogen tijd nog goed kon herinneren.

Van het uitbreken van de oorlog herinnert Sjaak zich niet zoveel. Hij was amper elf jaar en wist van alle problemen rondom de situatie in Duitsland eigenlijk niets af. Er werd daar thuis ook nooit over gesproken.

Hij weet nog dat er rond 10 mei 1940 bombardementen waren, met name op Roosendaal en dat er vliegtuigen over kwamen.

Janus, zijn oudste broer, was de kostwinner van het gezin na de dood van zijn vader. Maar dat duurde niet lang, want op 5 december 1940 trouwde hij met Cor Rijnkels voor de wet en op 12 december voor de kerk en het prille echtpaar ging in de Nieuwstraat (A109) in Wouw

wonen. Janus werkte in die tijd als landarbeider bij Koke Elst in de Waterstraat.

In een document dat in het Wouws gemeentearchief zit (dossier A1725) staat het exacte verloop van zijn loopbaan in die eerste oorlogsjaren.

"Voorheen was A. van der Heijden landarbeider van beroep en verdiende gemiddeld 20 gulden per week. Aangezien hij bij de ijzergieterij der Fa. Asselbergs te Bergen op Zoom meer kon verdienen, ging hij in maart '42 aldaar werken tegen een loon van 28 gulden per week.", zo staat in het stuk te lezen.

Hij bleef daar tot maart 1943 en werd toen in Duitsland verplicht te werk gesteld. Dat was natuurlijk helemaal niet naar zijn zin of van die van zijn vrouw Cor. Toen hij danook een jaar later met verlof kwam, ging hij niet meer terug.

"Ik heb altijd horen vertellen dat hij bij burgemeester Polydor de Jong moest komen. Die vroeg of hij niet liever in Nederland voor de Duitsers wilde werken in plaats van terug te gaan naar de fabriek in Duitsland. Onze Janus voelde daar natuurlijk veel voor, want op die manier kon hij bij zijn vrouw en familie blijven. De burgemeester regelde toen dat hij aan de tankval bij Wouwse Plantage kon werken. Voor onze Janus was die situatie natuurlijk een stuk beter. Maar het kan natuurlijk best zijn dat het anders was en uit het document van de gemeente zou dat ook blijken."

Opgepakt

Volgens het document uit het gemeentearchief dook Janus van der Heijden onder bij zijn vroegere werkgever J. Elst. 's Nachts keerde hij

GEWESTELIJK ARBEIDSBUREAU — BERGEN OP ZOOM
MARKT 26 TELEFOON 333-334 GIRO 414601

Nr. Afd. 1942 194
BERGEN OP ZOOM, 17.5.44 194

Aan den Distributiedienst

Aan

den Heer BURGEMEESTER
der Gemeente

te

Wouw

Hiermede heb ik de eer U te berichten, dat onderstaande personen
op 20.4.44 naar Duitschland zijn afgereisd
om aldaar te worden geplaatst bij G.A.A. Westfalen Nord
in A.A. Rheine

De Directeur van het G. A. B.,

Franchon de Vries

NAAM	ADRES	Geb. datum
Steenpaal, Adr.	Wouw, A.99	22.5.19
v.d. Heyden, Adr. Mar.	Wouw, A.109	31.5.14

Mededeling van het Gewestelijk Arbeidsbureau uit Bergen op Zoom dat Janus van Steenpaal en Janus van der Heijden tewerk zijn gesteld in Rheine. (Archief gemeente Wouw).

dan naar huis terug. Dat laatste werd hem fataal, want in het gemeentelijk document staat te leven:

"Op 13 maart '44 sliep hij 's nachts thuis en werd door de Duitschers opgehaald en vervolgens op transport gesteld naar Duitsland".¹⁾

Cor Rijkels weet zich dit nog wel te herinneren. Het gebeurde een paar dagen nadat zijn verlof afgelopen was en hij zich niet gemeld had op zijn werkadres in Duitsland.

"Op een nacht werd er aan de voordeur geklopt. Ik maakte Janus wakker en vond dat hij langs de achterdeur weg moest vluchten, maar dat wilde hij niet. Hij was veel te goed van vertrouwen.

Toen ik de voordeur open maakte stond daar veldwachter Baetens met twee mannen in zwarte uniformen. Baetens zei dat hij mijn man op kwam halen. Was hij er toen maar vandoor gegaan, dan was er niets gebeurd."

Sjaak van der Heijden weet dat zijn broer Janus meegenomen werd naar de oude school in de Bergsestraat op de plaats waar nu het parkeerterrein op de hoek van de Plantagebaan ligt. Hij had volgens hem zoveel vertrouwen in de papieren die hij van De Jong had gekregen dat hij niet op de vlucht was gegaan.

"Hij werd in de cel in deze oude school gezet en daar heeft hij een dag en nacht gezet. De politieman Baetens moest hem daar te eten brengen dat zijn vrouw had klaargemaakt. Als Baetens toen maar eens de moed had gehad om de celdeur open te laten, dan was er waarschijnlijk niets gebeurd en had Janus onder kunnen duiken.

4

Er is nog wel van alles gedaan om hem vrij te krijgen, maar dat lukte niet. Polydor de Jong heeft volgens mij toen niets gedaan, terwijl die toch best een goed woordje had kunnen doen en wist hoe de vork in de steel stak.

Vanuit de school werd hij naar een concentratiekamp in de buurt van Ommen gestuurd, omdat hij als ontvluchte arbeider bekend stond."

In de korte periode dat hij in de oude school zat, ging zijn vrouw het eten brengen en ze smokkelde er ook wat shag binnen.

"Hij zat er samen met Lindert Pellis en Toon Timmermans in één cel. Ik moest er steeds eten af gaan geven. In een van die pakjes brood heb ik shag mee gesmokkeld. Baetens was daar nog kwaad over, want die kon ruiken dat er gerookt was.

Ik heb zelfs nog via een raampje boven het café van Coppens sigaretten in de cel gegooid.

De volgende maaltijd die ik bracht, mocht ik niet meer zelf afgeven. Baetens nam die aan en heeft die waarschijnlijk eerst onderzocht. Hij zei nog dat ik ook niet hoefde te wachten, want als Janus ergens anders naar toe gebracht zou worden, zou ik het horen.

Toen ik de volgende ochtend kwam, was Janus weg. Volgens Baetens was hij ergens naar Overijssel op transport gezet. Ik heb het brood en alles wat ik bij had naar zijn hoofd gesmeten."

Wat haar na al die jaren nog steeds ergert, is dat ze niet eens op een fatsoenlijke manier afscheid heeft kunnen nemen van haar man.

De familie hoorde dat hij daar een week of zes in Ommen heeft gezeten. Vanaf deze plaats werd hij naar Duitsland naar een werkkamp getransporteerd. Dat lag in de provincie Rheine.

AMTSVERWALTUNG HOPSTEN

Der Amtsdirektor
-Standesamt -

⑦ Hopsten, den 9. Februar 1952
Februar Nr. 19

An
Gemeente W o u w

W o u w - Nederland

Antwoord op brief van: 31 Januari 1952

Adrianus Martinus van der Heijden, geb. den 31. Mai 1914
ist nicht am 29. März 1945, sondern am 21. März 1945
verstorben. Er kam durch einen Luftangriff alliierter
Flugzeuge auf den Flugplatz Hopsten-Dreierwalde ums Leben.
Die Beurkundung ist allerdings beim Standesamt in Dreier-
walde unter Nr. 57/1946 erfolgt.

Ich bitte Sie daher, falls von Ihnen Urkunden gebraucht
werden sollten, sich unter Angabe dees Sterberegister-Nr.
an das Standesamt Dreierwalde, Kreis Tecklenburg über Rheine
zu wenden.

In Vertretung:

Stijns

Brief van Amtsverwaltung Hopsten waarin het overlijden van Janus van der Heijden wordt bevestigd. Als overlijdensdatum wordt echter 21 maart 1945 genoemd. Tevens is hier aangegeven in welk dossier zijn gegevens zijn te vinden. (Archief gemeente Wouw).

Hoewel de familie daar nooit bericht van kreeg, was de gemeentelijke overheid in Wouw wel op de hoogte. Op 19 mei 1944 kwam hier bericht binnen dat "Adr. Mar. van der Heyden wonende Wouw A.109 was 'afgereisd' naar Duitschland om aaldaar te worden geplaatst bij G.A.A. Westfalen Nord in A.A. Rheine"²⁾

Janus van der Heijden ging daar samen met Janus (van) Steenpaal die op het adres A99 in Wouw woonde naar toe. Wie het bericht van het arbeidsbureau leest zou geneigd zijn om te zeggen dat de mannen vrijwillig gingen, maar bijna het hele dossier gaat over gedwongen plaatsingen, vaak vanuit strafkampen zoals Ommen en Vught. Janus werd tewerkgesteld op het vliegveld Hopsten-Dreierwalde.

"Na enige tijd ontving ik toch een teken van leven van hem. Ik kreeg een met potlood geschreven bericht op een papieren suikerzak. Dat gebeurde later nog enkele keren. Die zakken werden buiten het kamp gesmokkeld en dan op de post gedaan. Uit die berichten maakte ik op dat hij zou proberen om als hij de kans kreeg te vluchten en naar huis te komen.

Van Janus van Steenpaal, heb ik later gehoord dat die gevlucht was tijdens een bombardement. Maar Janus van der Heijden durfde niet te vluchten."

Een van de bombardementen in Hopsten werd Janus van der Heijden noodlottig. Hij werd door een bombscherf getroffen en stierf. Dat gebeurde, volgens zijn doodsprentje, op witte donderdag, donderdag 29 maart 1945.

In het gemeentearchief van de gemeente Wouw berust echter een brief van het Standesamt Dreierwalde waaruit op te maken valt dat Janus op 21 maart 1945 overleden zou zijn. In de brief wordt ook melding gemaakt van de aanwezigheid van een officieel overlijdensattest dat in Dreierwalde aanwezig zou zijn.³⁾

Van deze overlijdensakte, die overigens pas in 1946 werd opgemaakt, kreeg Sjaak van der Heijden in Duitsland een kopie mee naar huis. Voor

hem in elk geval het overtuigende bewijs dat zijn broer niet meer in leven is.

Bericht

Cor Rijnkels, de vrouw van Janus van der Heijden, kreeg het bericht van het overlijden van haar man te horen via pastoor Wolters en dokter Maseland. Officieel bericht van de gemeente kwam er nooit. Ook van de beide brieven in het archief heeft ze geen weet.

"Ik werd in die tijd gewoon van het kastje naar de muur gestuurd. Ook het Rode Kruis deed niets en bij de gemeente wisten ze ook van niets. Wij waren in die tijd onwetend. Als het nu allemaal gebeurd zou zijn, zou ik wel anders gehandeld hebben."

Bij de familie van der Heijden aan de Boerenweg kwam kort na de oorlog nog een andere brief aan. Maar of die nu over de post kwam of dat iemand uit Heerle die meebracht, weet Sjaak van der Heijden niet meer.

"De bevestiging van de dood van Janus kregen we via een brief van enkele medegevangenen. Daarin stond dat ze nog onenigheid hadden over zijn ring. Moest die naar zijn weduwe of moest die met hem begraven worden. Ze hadden besloten om de ring aan te laten. In de brief stond ook dat hij in Dreierwalde begraven lag. Ik heb die brief later overgeschreven omdat hij langzaam aan het vergaan was. Maar ik ben die nu kwijt en ik zou hem eigenlijk graag nog eens doorlezen. De namen van zijn drie medegevangenen stonden er in vermeld en ook waar ze vandaan kwamen."

Wat Sjaak nog liever zou hebben, was dat een van de mensen die de brief schreven eens vertelde hoe het ongeluk nu precies gebeurd is. Daarover bestaat nog steeds geen duidelijkheid. Sjaak zelf denkt dat het waarschijnlijk is dat de scherf zijn broer in de rug heeft getroffen toen hij de schuilkelder in probeerde te vluchten.

Via de gemeente kwam ook bij zijn moeder nooit officieel bericht van het overlijden van zijn broer. Toch zit er in het Wouwse gemeentearchief een brief die anders doet vermoeden.⁴⁾

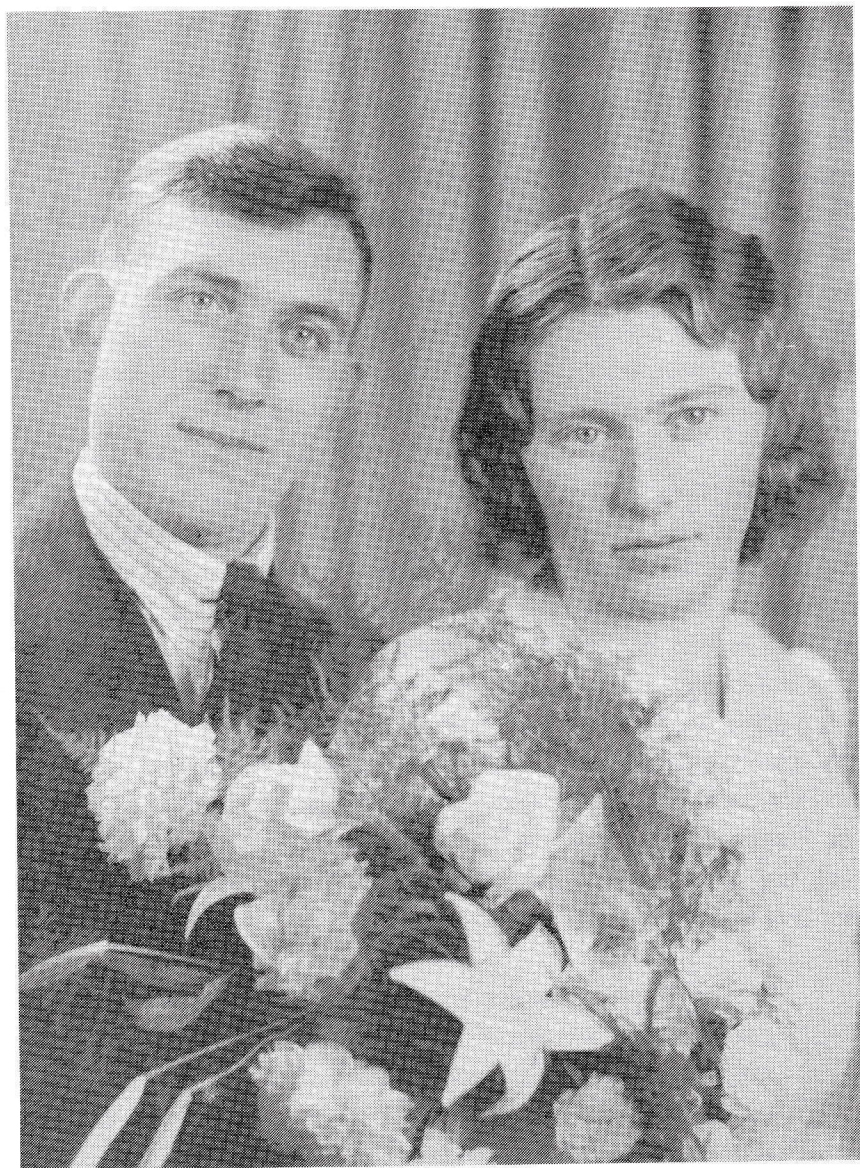
Of die brief van de medegevangenen bij de vrouw van Janus aankwam of bij zijn moeder, weet Sjaak niet meer, wel weet hij dat hij jarenlang de brief in huis heeft gehad en dat hij hem ooit overschreef.

Hard leven

Voor Cor Rijnkels had het leven direct na de Tweede Wereldoorlog niet veel goeds te bieden. Pastoor Wolters kwam wel een aantal keren langs en van hem kreeg ze de raad om een mis te laten doen. Ze wilde ook het lichaam van haar man naar Wouw laten komen, maar de pastoor wees dat beslist af. Hij dacht dat Janus in Duitsland in een massagraf was gelegd en dan was het onmogelijk om zijn lichaam over te brengen. "Laat rusten die rust", moet Wolters gezegd hebben en zo werd er in de Lambertuskerk alleen een mis opgedragen voor Janus.

Cor kreeg via de gemeente een uitkering van veertien gulden in de week om van rond te komen. Door zelf te gaan werken, probeerde ze haar levensstandaard wat te verhogen.

"Ik vond een aantal werkhuizen waar ik twee kwartjes per uur kon verdienen. Maar wat ik daar verdiende, werd weer van die uitkering afgehouden. Toen ik mijn beklag deed bij burgemeester Hoebens zei die dat ik voor dat geld wel een heel gezin kon onderhouden. Direct na de oorlog kwamen er in Wouw een aantal kinderen uit het noorden van het land. Ik heb toen nog een tijdje twee meisjes uit Gouda in huis gehad. Die heb ik

Trouwfoto van Janus van der Heijden en Cor Rijnkels. De foto werd gemaakt op 3 december 1940. Dat was twee dagen voor het huwelijk voor de wet werd voltrokken. (Foto collectie J. van der Heijden - Heerle)

van eten voorzien. Ik moet wel zeggen dat ik vlees en brood kreeg van mensen die een handje toestaken. Maar door de gemeente ben ik maar weinig geholpen in die periode, ook niet met het verwerken van mijn verdriet om het verlies van mijn eerste man."

Daar kwam nog bij dat op 15 maart 1947 de uitkering van de gemeente aan Cor Rijnkels werd stopgezet. Ze moest zelf haar kostje maar bij elkaar zien te krijgen.

"Op 15 maart '47 is de uitkeering stopgezet, daar betrokkene een jonge vrouw is en gemakkelijk zelfstandig in haar onderhoud kan voorzien",

staat koudweg in haar dossier te lezen en uit de financiële staten blijkt dat er zo ook besloten is.⁵⁾

Huwelijk

Twaalf jaar na de melding van het overlijden van Janus van der Heijden, wilde zijn, toen niet meer zo jonge weduwe, opnieuw trouwen met Piet de Jong. Dat gebeurde ook op 7 augustus 1958. De gemeente vond dat ze daarvoor naar de rechtbank moest, want eigenlijk moest er vijftien jaar tussen de melding van de vermissing en een nieuw huwelijk zitten. Volgens Sjaak van der Heijden speelde in deze periode de brief van de medegevangenen weer een rol.

"Ik meen dat in die periode de brief ook op het gemeentehuis is geweest. Het Rode Kruis zou ook een onderzoek instellen, maar daar hebben we nooit iets van gehoord. Ik ben met de brief naar het gemeentehuis geweest en Piet Huijgen zou die zaak verder afwerken. Maar het is weer zo lang geleden dat ik het juiste jaar waarin dat was niet meer weet."

4

N.I.A.D.
CENTRAAL BUREAU:
ST. ANNA STRAAT 424 - NIJMEGEN
TEL. 22670

-1. J.T. 65-

2 June 1945

Nijmegen, 22 Mei 1945

No. 430/39 P/B1.
Onderwerp: bericht
Bericht op schrijven: XX

L.S.

Hierbij vervullen wij de droeve plicht
U mede te delen dat Adrianus van de Herden, woon-
achtig te Wouw, in Maart 1945 bij Hopsten (vlieg-
veld) om het leven is gekomen door bombardement.
Begraafplaats onbekend.

Deze mededeling is ons gedaan door:
W. van Merrienboer, Dorpsstraat 237, Oud-Gastel.
(Rozendaal).

NEDERLANDSCH INFORMATIEBUREAU ARBEIDERS DUITSLAND.

De Chef van het Centraal Kantoor:

Mitgeteild

6 Juni 1945

1000 19.4.45 (1945)

A.J.S. Pfeil
(A.J.S. Pfeil).

Een briefje van 22 mei 1945 van het N.I.A.D. met de mededeling dat Adrianus van der Heijden in maart 1945 bij Hopsten is overleden. (Archief gemeente Wouw).

Uiteindelijk liep het allemaal met een sisser af. Cor Rijnkels moest op het gemeentehuis een eed afleggen dat ze er van overtuigd was dat haar eerste man gestorven was. Daar had pastoor Wolters ook weer de hand in, want toen ze bij hem geweest was om te zeggen dat de gemeente het niet goed vond dat ze ging trouwen, stapte hij er op af en binnen de kortste keren was het geregeld.

Toch kreeg die hele affaire nog een staartje want kort daarna ging in Wouw het praatje dat Janus van der Heijden teruggekomen zou zijn en dat het huwelijk dus niet geldig zou zijn.

"Pastoor Theo Wolters heeft daar toen nog een preek aan gewijd. Hij heeft de kerkgangers er van de preekstoel flink van langs gegeven dat ze op deze manier in een goed huwelijk stookten."

TV-ploeg

Sjaak weet ook nog dat er een TV-ploeg naar zijn huis kwam toen het praatje ging dat zijn broer niet dood was. Ze kwamen opnamen maken omdat ze gehoord hadden van de terugkomst van de broer van Sjaak. Hij heeft ze toen de brief laten lezen en er nooit meer iets van gehoord of gezien. De namen van de drie makkers van Janus van der Heijden kan hij zich niet meer herinneren.

"Het enige wat ik weet was dat ze uit Dordrecht, Rotterdam en Amsterdam kwamen. Wat mij een beetje steekt is dat hij nooit officieel als dood is opgegeven, maar altijd als vermist, terwijl ik toch zelf zijn grafsteen heb gezien. Dat blijf ik een vreemde zaak vinden, vandaar de hoop dat ik nog eens iemand ontmoet die weet hoe het ongeluk precies gebeurd is.

Het staat voor mij wel als een paal boven water dat hij niet meer leeft, daar ben ik wel van overtuigd."

Nr. 57

C

Freierwalde den 8. Mai 1946
D. H. Holländer v. t. Heyden

wohnhalt

ist am 21. März 1945 um — Uhr — Minuten

Freierwalde auf dem Flugplatz gefallen verstorben

D. H. Verstorbenen war geboren am ?

in (Standesamt) Nr.

Vater:

Mutter:

D. Verstorbenen war — nicht — verheiratet

Eingetragen auf mündliche schriftliche Anzeige des
Amtshauptmanns in Bielefeld

D. Aussage:

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Der Standesbeamte

Wieschmeyer

Todesursache: bei einem Luftangriff gefallen

Ablichtung aus dem Sterberegister (Sterberegister) des Standesamts

Hörstel

Die Übereinstimmung mit dem Eintrag wird hiermit beglaubigt. Die Ablichtung enthält

keinen Randvermerk(e); die Bezeichnung des Sterbeortes

ist nicht in Hörstel geändert worden.

Hörstel den 01. August 1995

Der Standesbeamte

Wieschmeyer

DM 10,-
Gebühr bezahlt

De overlijdensakte van Janus van der Heijden. Zijn broer Jac. wist die op 1 augustus 1995 eindelijk te bemachtigen omdat hij over het dossiernummer van zijn broer wist te beschikken na naspeuringen in het Wouwse archief. (Collectie J. van der Heijden - Heerle).

In 1975 is Sjaak van der Heijden op zoek gegaan naar het graf van zijn broer in Duitsland. In de brief stond dat hij in Dreierwalde begraven lag, dus daar ging de reis naar toe.

"Onze bedoeling was eigenlijk om naar de pastoor te gaan omdat die misschien iets meer zou weten, maar die was jammer genoeg niet thuis. In een café hebben we toen gevraagd waar de begraafplaats lag.

Toen we daar aankwamen bleek het kerkhof in twee stukken verdeeld te zijn. Een stuk waar de eigen bewoners lagen en een stuk waar de slachtoffers van het kamp lagen. Dat deel hebben we grafsteen voor grafsteen bekeken. Op veel van die stenen stond "Unbekannt", dus we verwachtten er toen al niet veel meer van.

Toen zagen we plotseling zijn naam: "V.D.Heijden 1945". Daar werd ik toch wel even koud van. Hij bleek samen met twee anderen begraven te zijn. Dat gold trouwens voor al die graven. Overal rustten drie personen onder een grafsteen."

Ellende

Dat het bericht, de brief van de medegevangenen, een hoop ellende veroorzaakte in huize Van der Heijden, weet Sjaak nog wel. In die periode moest broer Jan naar Indië, terwijl Sjaak zelf een tijdje later in Nederland in dienst moest. En dat na de ellende die ze al meegemaakt hadden tijdens de bevrijding.

"Een geluk was nog dat ons huis in de hitte van de strijd gespaard bleef. Er is in deze hoek vrij hard gevochten. De Canadezen kwamen dwars door de velden uit de richting Heerle en trokken verder naar Moerstraten en Welberg, maar de Duitsers schoten flink terug.

Bid voor de Ziel van Zaliger
**ADRIANUS MARTINUS
VAN DER HEYDEN**

echtgenoot van

Cornelia Jacoba Rijkels

lid der Aartsbroederschap van het H. Hart
en der K.A.,
gehoren te Wouw 31 Mei 1914, door een
bomscherf gedood te Rheine i.W. 29 Maart
1945.

Deze eenvoudige, brave, arbeidzame werkmán, werd als een weggelopen slaaf uit heidense tijden achternagejaagd, als een misdadiger in de gevangenis geworpen, als een gevaarlijk boosdoener in boeien weggesleurd naar een concentratiekamp om vandaar voor de tweede maal in Duitschland te gaan werken voor den vijand van zijn vaderland en de gehele mensheid. In het aangezicht der lang verhoopte bevrijding trof hem de veradelijke dood in de armen van een landgenoot op Witten Donderdag.

Zijn jonge vrouw en al zijn familieleden mogen troost vinden in het afscheidswoord van den Goddelijke Zaligmaker op dienzelfden dag: „Nu zijt ge wel bedroefd; maar ik zal u weerzien en uw hart zal zich verblijden; en deze uw blijdschap zal niemand u ontnemen”
Joh. 16, 22.

In Uw handen, o Heer, beveel ik mijn geest.
500 d.a.t.

Jac. Borghouts

Koster

Wouw

Het bidprentje van Adrianus Martinus van der Heijden. (Collectie J. van der Heijden - Heerle).

Ons huis bleef staan, maar er was wel een kogel dwars door het raam aan de voorkant gegaan en die ging er aan de achterkant weer uit. Ongelooflijk, maar de ruit bleef heel en er zat alleen een mooi rond gat in."

Dat was met de V1's wel anders. Zo'n aangeschoten stuk wapentuig ontplofte in de lucht boven huize Van der Heijden. Een deel van de ruiten er uit en overal lag rommel en troep.

Overlijdensakte

De laatste reis die Sjaak van der Heijden naar Duitsland maakte was op 1 augustus 1995. Hij had toen de beschikking over het nummer van de overlijdensakte van zijn broer. Vanuit Dreierwalde werd hij tot drie keer toe naar een andere instelling doorverwezen, maar toen kreeg hij wat hij zocht: een officiële overlijdensakte!

Er stonden dan wel geen geboortedatum en de plaats waar hij vandaan kwam in, maar het kon niet missen. En ook in deze akte stond als officiële overlijdensdatum vermeld de 21ste maart 1945 en niet zoals eerst was doorgegeven 29 maart.

"Het is allemaal wel lang geleden al vergeet je het nooit meer. Het verdriet binnen de familie, de onzekerheid, de twijfel en soms ook de hoop dat hij terug zou komen en dat iedereen het verkeerd had.

Ik ben er inmiddels ook van overtuigd dat Janus destijds inderdaad bij het bombardement om het leven is gekomen. Maar de juiste omstandigheden waaronder onze Janus gestorven is, die zou ik wel eens opgelost willen zien. Wie weet, als iemand dit verhaal leest, komt aan die onzekerheid ook wel een eind."

Wouw, 2 augustus 1995

Noten:

1. Gemeentearchief Wouw (GAW) Dossier A1725. Uitkering oorlogsslachtoffers E-H. Hierin vindt zich een aanvraag voor een uitkering voor de weduwe van Adrianus van der Heijden. Dit rapport werd opgemaakt op 12 november 1946 en bevat een verslag over de situatie tijdens de oorlog.
2. GAW Dossier A644. Arbeidsbemiddeling in Duitsland (1939-1949) Een opgave van het Gewestelijk Arbeidsbureau Bergen op Zoom. Het dossier zit vol met dit soort plaatsingen in Duitsland en gegevens over mensen die terugkwamen wegens ziekte of afkeuring.
3. GAW Dossier A495. Opgave Rode Kruis doden en gewonden (1944-1952). In dit dossier zit een brief gedateerd 9 februari 1952 van de Amtsverwaltung Hopsten. Volgens de aanhef is de brief een antwoord op een vraag van de gemeente Wouw. De brief van de gemeente Wouw met de vragen is echter niet in het dossier aanwezig.

De vertaling van de brief, die bij dit artikel als illustratie is gevoegd, luidt als volgt:

"Adrianus Martinus van der Heijden, geb. de 31 mei 1914 is niet op 29 maart 1945, maar op 21 maart 1945 gestorven. Hij kwam door een luchtaanval van geallieerde vliegtuigen op het vliegveld Hopsten-Dreierwalde om het leven. De officiële akte is opgemaakt door het Standesamt in Dreierwalde onder nummer 57/1946.

Ik verzoek U daarom, als U een officieel document nodig hebt, U onder opgave van het overlijdensnummer tot het Standesamt Dreierwalde, Kreis Tecklenburg über Rheine, te wenden"

4. GAW Dossier A495. Hierin zit een brief van het N.I.A.D. (Nederlandsch Informatiebureau Arbeiders Duitsland). In deze brief van 22 mei 1945 wordt melding gemaakt van het feit dat Adrianus van der Herden (dus niet Heijden) in maart 1945 bij Horsten (vliegveld) om het leven is gekomen. De begraafplaats is onbekend.

Dit kan niet anders zijn dan een tikfout en het zou dan om dezelfde persoon gaan. Interessant is nog de laatste zin van de brief: *"Deze mededeling is ons gedaan door: W. van Merrienboer, Dorpsstraat 287, Oud Gastel (Rozendaal)."*

5. GAW A1725. Aanvullend rapport op de aanvraag om een uitkering.

